

Musical Interpretation as a Factor in the Development of Creative Potential of the Individual.

Belikova V. V.

In the presented article the problem of creating a musical performance interpretation is considered, without which the music-performing process is deprived of the specific plot content.

According to the indicated goal, the author selected musical compositions of contemporary Ukrainian composers, which, when compared, emphasize the basic logical judgments associated with the creation of a performer's musical performance.

One work is a piano suite by A. Nezhigai «Everyday life of a young musician, or life as it is». The second work – «Children's album for piano» by M. Stepanenko, created for children of grades 1-8 of music school.

The study of the selected works in the process from the comparison made it possible to elucidate the general and various features of these works, namely: the selected works were created by two modern Ukrainian composers. Nezhigai's Suite consists of nine miniatures, Stepanenko's children's album has ten plays.

Analysis of musical pieces of the suite allows us to talk about the existence of a single musical program of the entire composition. The structural composition of the suite allows the performer to create a musical and performing interpretation that reveals the logic of the development of the holistic musical and artistic image of the whole suite.

Analysis of musical plays of Stepanenko's Children's Album testifies to the absence of a single logical and semantic development of all ten plays. In this case, it becomes possible to create a musical performance interpretation for each miniature. In addition, it is possible to combine a musical-performing interpretation of a miniature of a lyrical-landscape character (Nos. 7, 9, 10).

As a result of the analysis of the Nezhigai's suite and Stepanenko's Children's Album, the author asserts that the performer's activity is a kind of dialogue between the composer's and the performer's creativity; the creation of a musical performance interpretation influences the development of the creative potential of the performer's personality; the study of many musical and performing interpretations promotes the formation of «interpretative culture» of both known performers and entire cultural epochs.

Key Words: *interpretation, performance interpretation, logic of comprehension of musical interpretation, dialogue creativity.*

УДК 373.3.015:74

Бучківська Г. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

З досвіду художньо-трудової підготовки майбутніх учителів початкових класів у галузі народного декоративно-ужиткового мистецтва

У статті розкрито досвід науково-педагогічної діяльності кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та трудового навчання Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії з творчої художньо-трудової підготовки вчителів початкових класів засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Створена цілісна методична система творчої художньо-трудової підготовки вчителів початкових класів засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва, основними завданнями якої є формування мистецьких, проектно-технологічних і методичних знань, спеціальних умінь і навичок виготовлення декоративно-ужиткових виробів, розвиток у студентів художньо-творчих здібностей, формування умінь і навичок, стимулювання творчої активності та стійкого інтересу до художньо-трудової діяльності, виховання бережливого ставлення до народного мистецтва, прилучення їх до кращих надбань національної культури.

Успішна реалізація процесу художньо-трудової підготовки майбутніх учителів початкових класів зумовлена системою розроблених форм проведення занять та їх змістовим наповненням у педагогічному вищому закладі освіти.

Ключові слова: *педагогічна освіта, національна культура, народне декоративно-ужиткове мистецтво, художньо-трудова підготовка, майбутні вчителі початкових класів*

Постановка проблеми у загальному вигляді... *Звернення до національних скарбів є одним із головних засобів нашої самоідентифікації та самозбереження. У народному декоративно-ужитковому мистецтві закладено колосальний художньо-творчий і педагогічний потенціал, нехтування яким руйнує народну культуру та освіту, збіднює духовність суспільства й окремої особистості. Зневажливе ставлення*

до національної культури, пам'яті народу, призводить до занепаду культури, а відтак і до знищення нації. Протидіяти цьому повинна передовсім українська школа, відповідна система навчання та виховання дітей і молоді. Саме вчителі мають максимальні можливості створення оптимального середовища для існування й розвитку традиційної культури, збереження народної спадщини та передачі її наступним поколінням.

Важливою складовою фахової підготовки вчителів початкових класів є художньо-трудова діяльність, яка ґрунтується на широкій гуманітарній, культурологічній, мистецтвознавчій, проектно-технологічній та психолого-педагогічній освіті, забезпечує не лише відповідний обсяг професійних знань, умінь і навичок, а й мистецько-художню і педагогічну освіченість, що підвищує їх конкурентоздатність на ринку освітніх послуг. Якісна художньо-трудова підготовка дає можливість майбутньому педагогу ефективно виконувати функції з художньо-естетичного виховання і творчого розвитку школярів.

Аналіз основних досліджень і публікацій... Вивченню шляхів використання народного декоративно-ужиткового мистецтва в освітньому процесі, розробці загальної методології й окремих методик навчання у цьому мистецько-педагогічному полі присвячені дослідження Є. Антоновича, О. Ковальова, Л. Оршанського, А. Руденченко, О. Рудницької, В. Тименка, В. Титаренко та ін. У статті розкривається власний досвід художньо-трудової підготовки майбутніх учителів початкових класів у галузі народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Формулювання цілей статті... Метою статті є розкрити досвід науково-педагогічної діяльності кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та трудового навчання Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії з творчої художньо-трудової підготовки вчителів початкових класів засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Виклад основного матеріалу... Сьогодні, у зв'язку з глобальним поширенням субкультур, орієнтацією соціуму на різні «модерні» цінності, засиллям непрофесійної контрафактної продукції, яка не відповідає характерним особливостям вітчизняних народних художніх промислів, а також із сприйняттям суспільством й навіть окремими вченими традиційного декоративно-ужиткового мистецтва як примітивного напрямку, заснованого лише на архаїці, відбувається втрата молоддю етнічно зумовлених якостей особистості. Такі погляди і стан є доволі згубними у виховному сенсі, адже загально визнано, що народне декоративно-ужиткове мистецтво є однією з матеріально існуючих форм естетичного перетворення світу та людини. Створюючи та використовуючи у житті декоративно-ужиткові вироби, людина пізнає навколишній світ, цінує прекрасне та змінює його «за законами краси».

В основі декоративно-ужиткового мистецтва, як й інших видів людської діяльності, лежить творча праця [1]. Цей вид мистецтва виник внаслідок поєднання естетичного світобачення людини у процесі творчої трудової діяльності, він нерозривно пов'язаний з життям народу, несе на собі відбиток практичного досвіду, знань, уподобань і смаків минулих поколінь. Виготовляючи предмети побуту, людина турбувалася не лише про задоволення власних матеріальних потреб, а й намагалася створити речі зручними у користуванні, привабливими на вигляд, які вирізнялися ошатністю форм і оздоблення [4, с. 154].

Нині, як і впродовж багатьох століть, художньо-трудова діяльність українців має важливе виховне значення, забезпечуючи зв'язок особистості з естетичним предметним середовищем, впливаючи на розвиток її світогляду, смаків і ціннісних орієнтацій. Різні види вітчизняного декоративно-ужиткового мистецтва мають високу цінність для виховання і творчого розвитку особистості. Майстерно виконані традиційні художні вироби несуть у собі могутній потенціал духовності, формують естетичні смаки й образну уяву, розвивають творчі здібності, спонукають до поєднання у практичній діяльності прекрасного та корисного. Тому народне декоративно-ужиткове мистецтво як одне з яскравих втілень духовно-творчих сил українського народу є важливим засобом художньо-естетичного, морального і патріотичного виховання студентської молоді, адже на цій основі зростає повага до рідної землі, мови та культури, відбувається інтенсивне формування та розвиток національної самосвідомості.

Прилучити майбутніх учителів початкових класів до творчої художньо-трудової діяльності на національних засадах, сформувати у них компетентність в галузі народного декоративно-ужиткового мистецтва – шляхетна справа, яка стала основою науково-педагогічної діяльності кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та трудового навчання Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Завдяки багаторічним зусиллям викладачів кафедри в академії створена цілісна методична система творчої художньо-трудової підготовки вчителів початкових класів засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва, яка передбачає вивчення студентами історії, етнографії та побуту Подільського краю, різних видів художніх ремесел і промислів, оволодіння технікою декоративного рисунку, уміннями створювати орнаментальні композиції для оздоблення виробів, втілювати творчі художні проекти в матеріалі, опанування методикою викладання декоративно-ужиткового мистецтва в початковій школі. Ця система також передбачає активне залучення студентів до творчої діяльності у

проблемних групах із художнього проектування декоративно-ужиткових виробів, у художньо-прикладних гуртках і студіях із практичного втілення розроблених авторських проєктів. Основними завданнями системи, крім формування мистецьких, проєктно-технологічних і методичних знань, спеціальних умінь і навичок виготовлення декоративно-ужиткових виробів, є розвиток у студентів художньо-творчих здібностей, формування умінь і навичок, стимулювання творчої активності та стійкого інтересу до художньо-трудової діяльності, виховання бережливого ставлення до народного мистецтва, прилучення їх до кращих надбань національної культури.

Успішна реалізація процесу художньо-трудової підготовки майбутніх учителів початкових класів зумовлена системою розроблених форм проведення занять та їх змістовим наповненням. Так, наприклад, під час проведення занять відбувається фрагментарне прослуховування народної музики, пісень, поезії; студенти ознайомлюються з народними звичаями, обрядами, святами, архітектурою і побутом; широко використовується ілюстративний матеріал, передовсім автентичні вироби народних майстрів, кожний з яких піддається художньо-змістовому і морфологічному аналізу: виявляються зв'язки цих творів декоративно-ужиткового мистецтва з природою, традиціями та історією Поділля, досліджуються спільні та відмінні риси у художньо-образній системі виробів традиційних центрів художніх промислів та ремесел різних регіонів України. Такий підхід сприяє успішному оволодінню студентами досвідом розуміння основ народного декоративно-ужиткового мистецтва, розширенню уявлень про види народної творчості, цілісність й своєрідність, ансамблевість декоративно-ужиткових виробів. У позааудиторний час використовуються такі форми навчання і виховання, як заняття в художньо-проєктних групах, гуртках і студіях, дослідницька архівна робота в краєзнавчих музеях, етнографічні експедиції, екскурсії, зустрічі з народними майстрами, виставки творчих робіт студентів, педагогічна робота у студіях і гуртках шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів та ін.

Підготовку вчителів початкових класів з декоративно-ужиткового мистецтва завжди супроводжує творча невимущена атмосфера. Саме такий освітній процес приносить викладачам і студентам неабияку насолоду, хоч і вимагає значних інтелектуальних, емоційних і фізичних зусиль. Тому викладачі свідомо прискорюють підготовчі, формуючі, репродуктивні етапи навчання, чимшвидше залучаючи студентів до творчої продуктивної діяльності, кінцевим результатом якої є спроектований за власним задумом і власноруч виготовлений декоративно-ужитковий виріб із використанням формотворчих, колористичних й орнаментальних традицій народного мистецтва.

Навчання студентів різними видами декоративно-ужиткового мистецтва здійснюється на етапі формування знань: від вивчення найбільш загальних категорій, принципів цього виду народного мистецтва до пізнання часткових понять, форм і способів зображення світу. Водночас художньо-практична діяльність проходить різні стадії: від формування простих навичок і прийомів роботи з природним матеріалом та репродуктивної інтерпретації мотивів і сюжетів до більш складних, творчих методів перетворення форм, змісту й образів у готовий декоративно-ужитковий виріб.

Практичний етап оволодіння різними видами декоративно-ужиткового мистецтва полягає у передачі студентам секретів технічної майстерності, прийомів формотворення, закономірностей орнаментування, способів виявлення художніх образів та їх семантичного змісту, які несуть у собі життєстверджуючий характер, яскраву, розкуту, лаконічну мову, запозичену зі світу природи, у скарбниці фольклору, народних звичаях й обрядах. У своїй сукупності ці особливості розвивають у студентів високі патріотичні почуття, оптимістичне ставлення до життя, плекають кращі риси національного характеру, формують людину-творця.

Розробляючи художні проєкти декоративно-ужиткових виробів та втілюючи їх у матеріалі, студенти кожного разу розвивають у собі щось нове і, передовсім, – здатність творити й естетично змінювати навколишній предметний світ. Формування творчої особистості у продуктивній художньо-трудовій діяльності – головна ідея методичної системи підготовки студентів у галузі народного декоративно-ужиткового мистецтва. Через творчу працю, яка дає максимальну можливість розкрити різні сторони внутрішнього світу майбутнього педагога, проходять найактивніші процеси творчої матеріалізації його духу, самовияву і самоствердження. У цьому сенсі художньо-трудова діяльність і виховання засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва стимулює розвиток творчого потенціалу особистості, розвиває у студентів позитивне ставлення до праці як першої життєвої необхідності. Трудові процеси, котрі лежать в основі творчої художньо-трудової діяльності студентів, викликають прояви продуктивної уяви, фантазії, без яких не існує емоційної культури, формують кращі риси характеру: почуття власної гідності, наполегливість у подоланні труднощів, цілеспрямованість, вміння пізнавати явища життя у всіх його складнощах і суперечностях.

Важливо підкреслити ще один аспект нашого педагогічного досвіду: народне декоративно-ужиткове мистецтво завжди розвивалося в тісному зв'язку з природою, яка була сировинною основою та світом художніх праобразів, тем і сюжетів майбутніх творів. Тому практичне «спілкування» студентів із цим видом мистецтва завжди породжує бережливе й економне ставлення до витрат матеріалу й

естетичне врахування тих художніх якостей, якими природа його наділила. З іншого боку, важливу виховну роль відіграє народне декоративно-ужиткове мистецтво й у вирішенні одного з головних питань сучасності – «людина і річ», коли відображається естетичний смак у колі речей, якими людина себе оточує, створюючи відповідне предметне середовище. Тому вирішальною особливістю освітнього процесу стала невіддільність декоративно-ужиткових виробів, виготовлених руками студентів, від їхнього щоденного життя. Підтверджено, що входячи в побут і навчання, студентські твори декоративно-ужиткового мистецтва проєктують свої риси на естетизацію предметного довкілля вищого закладу освіти.

У своєму розвитку студенти обов'язково проходять шлях від репродуктивного рівня діяльності до більш високого, однак не завжди досягають найвищого, творчого. Тому в ході художньо-трудової підготовки студентів доцільно поєднуються засоби формування практичних умінь, які відповідають логіці освітнього процесу з домінуванням на перших етапах репродуктивних завдань (в їх основу покладено виконання завдань на основі запропонованих ескізів, схем орнаментів, інструкційно-технологічних карток тощо), а на завершальних – завдань творчого характеру, які передбачають створення оригінальних декоративно-ужиткових виробів та методику навчання молодших школярів їх виготовленню.

Особливе значення для формування творчої особистості студента має індивідуальний підхід. Основою індивідуального підходу до студентів у навчанні є знання викладачем їхніх психологічних особливостей, здібностей, ставлення до навчання тощо. Особливо помітними є різниця в темпах виконання навчальних завдань творчого характеру, швидкості й якості оволодіння необхідними для цього діями, операціями і прийомами розумової роботи, в гнучкості, самостійності мислення, співвідношенні в ньому конкретного й абстрактного. Відомий вітчизняний психолог Г. Костюк наголошував, що цю різницю в жодному разі не можна нівелювати [2]. Завдання викладачів полягало в тому, щоб на основі вивчення індивідуально-психологічних особливостей студентів якнайповніше розвинути творчі сили відповідно до їхніх можливостей. При цьому слід зазначити, що врахування індивідуальних особливостей студентів, індивідуальний підхід у творчій навчальній діяльності не зводився лише до пристосування навчання до його індивідуальних особливостей. Через індивідуальний підхід викладачі впливали на процес формування індивідуальних особливостей студентів, сприяли максимальному розвитку їхніх нахилів і творчих здібностей.

Індивідуальну допомогу студентам у творчому розвитку викладачі здійснювали тоді, коли конкретно уявляли, які саме мотиви, риси характеру, здібності, психічні процеси потребують особливої уваги, які уміння потрібно розвинути. Спираючись на результати психолого-педагогічної діагностики, викладачі вирішували, яку стратегію освітнього процесу необхідно розробити для розвитку творчих якостей кожного студента та студентського колективу в цілому.

Підкреслимо, що творча навчальна робота студентів не вичерпувалася роботою в аудиторії, вона продовжувалася у позанавчальний час. Відомо, що вміння самостійно працювати над творчими завданнями, культура цієї праці неоднакова в різних студентів. Як показують дослідження, лише 62 % старшокурсників чітко уявляють, як ефективно організувати свою самостійну роботу творчого характеру, кількість студентів молодших курсів, які не здатні цього зробити, становить 21 % [3, с. 117]. Саме тому важливим завданням викладачів кафедри стало педагогічне керівництво самостійною роботою студентів. Ми виходили з того, що керівництво творчою самостійною діяльністю студентів є важливим обов'язком викладача при реалізації індивідуального підходу до студентів.

Для організації освітнього процесу, спрямованого на індивідуальний творчий розвиток студента, викладачами використовувалися навчальні завдання творчого характеру. З допомогою цієї форми організації змісту навчального матеріалу викладачі створювали творчі ситуації, прямо чи опосередковано визначали мету, умови і вимоги до творчої художньо-трудої діяльності, у процесі якої студент розвивав свої творчі здібності, активно оволодівав спеціальними знаннями та навичками, формувалася творчі здібності.

При застосуванні навчальних завдань творчого характеру оптимальним стало поєднання фронтальних і групових форм роботи, за так званими «варіантами», коли студенти виконували самостійні завдання відповідно до власних потенційних можливостей і досвіду. Це призводило до істотного покращання успішності навчання і рівня розумового розвитку студентів. Водночас, така організація навчання мала свої недоліки для формування творчої особистості студента. Головний недолік полягав у тому, що відкритий поділ студентів за рівнем творчого розвитку негативно відображався на формуванні особистості кожного окремого студента. Так, у «сильних» студентів із підвищеною самооцінкою часто розвивалося зневажливе ставлення до «слабких» студентів, в останніх – проявлялася низька самооцінка, втрата бажання вчитися, оволодівати основами декоративно-ужиткового мистецтва.

При визначенні змісту самостійних завдань обов'язково враховувалися можливості, загальний рівень підготовленості студентів до творчої художньо-трудої діяльності, умови проживання (місто,

село), характерні особливості рідного краю (ліс, гори, річки, озера), традиції й локальні особливості використання виробів декоративно-ужиткового мистецтва у побуті.

Технологічно створення декоративно-ужиткового виробу розпочинається з підбору матеріалу, техніки декорування, відбору елементів і мотивів оздоблення або сюжетної композиції, розробки клаузур, ескізних рисунків тощо. При створенні ескізів студенти передовсім вибирали певні опорні об'єкти, які дозволяли концентрувати увагу на головному і допомагали визначити композиційний центр майбутньої виробу. При цьому викладачі попередньо вибирали джерела інформації для ознайомлення студентів із тим колом предметів і явищ, яке передбачене обсягом теми (твори декоративно-ужиткового мистецтва, етнографічна і мистецтвознавча література тощо), визначали форми організації процесу ознайомлення (відвідування музеїв, виставок, вернісажів, майстерень народних умільців, огляд зразків народної архітектури та ін.), відбирали методи ознайомлення (спостереження за творчою діяльністю народних майстрів, обстеження, бесіда, розповідь, інтерв'ю, зарисовки тощо).

Безпосередньо творчому процесу передували підготовчі заняття, спрямовані на накопичення уявлень про майбутній декоративно-ужитковий виріб і вирішення таких навчальних завдань, як оволодіння засобами формотворення і техніками декорування, ознайомлення із семантичним змістом елементів і мотивів декору, удосконалення технічної та художньої майстерності тощо. Кількість таких підготовчих занять визначалася змістом, обсягом, складністю виготовлення майбутнього витвору, а також рівнем підготовленості студентів до практичного втілення творчого задуму. Якщо зрозуміла мета творчої діяльності, сформовані художні та трудові вміння, тоді й підготовчий період складався з декількох занять, під час яких студенти знайомилися із зовнішніми ознаками того чи іншого декоративно-ужиткового виробу і послідовністю його виготовлення, опановували закономірності композиційних побудов (масштаб, пропорційність, контраст), закріплювали раніше засвоєні композиційні прийоми (ритм, симетрію, динаміку, статику тощо), підбирали засоби емоційно-художньої виразності (колір, фактуру, текстуру тощо), вдосконалювали прийоми художнього зображення (олівцями, вугіллям, фарбами) та користування інструментами й обладнанням (голкою, спицями, гачком, ткацьким верстатом та ін.).

Практичний досвід свідчить, що ефективними для творчого розвитку студентів у художньо-трудої діяльності є різні види диференціації навчання, що складаються з таких етапів: 1) перший етап – студенти оволодівають спеціальними художньо-трудоими знання, після чого перед ними ставляться завдання щодо їх практичного застосування; студенти самостійно розв'язують завдання, визначаючи шляхом «спроб і помилок», відповідні орієнтири і обираючи прийоми художньо-трудої діяльності; 2) другий етап – студентам пропонуються орієнтири художньо-трудої діяльності в готовому вигляді, наприклад, у вигляді алгоритму певних дій та операцій, які вони виконують згідно з означеними орієнтирами, вказівками, досягаючи кінцевого результату художньо-трудої діяльності; 3) третій етап – студенти озброюються загальними методами і прийомами художньо-трудої діяльності, за допомогою яких самостійно й усвідомлено визначають послідовність дій, орієнтири для розв'язування навчальних завдань творчого характеру.

Спостереження за художньо-трудою діяльністю виявили характерну для студентів захопленість творчим процесом зі створення декоративно-ужиткового виробу. Часто, не пам'ятаючи про оточуючих, захоплені улюбленою справою студенти розмовляли самі з собою, щось наспівували, їхній настрій і темп роботи змінювався залежно від змісту творчої діяльності. Ці зовнішні ознаки свідчили про багатство та рівень розвитку юнацької уяви. Зародження задуму майбутнього декоративно-ужиткового виробу не виникає попередньо, а здебільшого – у процесі творчого пошуку. Тому готовність уявити форму і декор виробу, відтворити власний задум у художньому проекті, а в подальшому й у матеріалі – найбільш яскравий показник розвитку уяви, фантазії, творчих умінь та здібностей студента.

Для успішного управління творчою діяльністю студентів важливе значення мало оцінювання й аналіз якісних показників їхньої художньо-трудої підготовки. Під якісною характеристикою цих показників розуміється оцінка розвитку в динаміці тих властивостей особистості, які забезпечують успіх творчої художньо-трудої діяльності. Наочним прикладом цих змін стала творча діяльність студентів при розробці художніх проектів та втіленні їх у матеріалі.

У результаті власних спостережень і багаторічного педагогічного досвіду встановлено, що творчий процес створення художніх проектів та виготовлення студентами декоративно-ужиткових виробів передбачає: 1) формування вміння зображати предмети навколишньої дійсності; 2) взаємозв'язок виготовлення декоративно-ужиткових виробів з іншою образотворчою діяльністю; 3) визначення тематики завдань для художньо-трудої діяльності; 4) урахування індивідуальних можливостей та статевих особливостей студентів; 5) організацію творчих груп для розробки нових форм та орнаментів майбутніх декоративно-ужиткових виробів; 6) створення належного емоційного клімату на всіх етапах навчання; 7) виділення мотиву досягнення результату художньо-трудої діяльності; 8) формування знань семантико-символічного змісту елементів і мотивів декору, які використовуються в

орнаментальних композиціях; 9) дотримання послідовності та правил виконання завдань із розробки форм і орнаментів; 10) опанування загальних законів, закономірностей, прийомів композиційних побудов, засобів виразності, а також технік декорування та технологій виготовлення декоративно-ужиткових виробів; 11) об'єктивне оцінювання викладачем і студентами готових декоративно-ужиткових виробів з метою найповнішого відтворення задуму (виявлення гармонійності і співрозмірності частин форми, виділення композиційного центру, дотримання цілісності композиції, її структури й тектоніки, єдності форми і декору тощо); 12) аналіз результатів творчої художньо-трудої діяльності та їх популяризацію (організація виставок, вернісажів, висвітлення творчих студентів у ЗМІ тощо).

Висновки... Досвід свідчить, що логічне використання традиційних й інноваційних методів навчання, сучасних форм і засобів організації освітнього процесу забезпечує гармонійний розвиток студента через стимулювання його індивідуальної зацікавленості до творчості в галузі народного декоративно-ужиткового мистецтва. Високий освітній ефект досягається завдяки врахуванню індивідуальних особливостей кожного студента, його творчих здібностей та інтересу до навчання, використанню нових педагогічних технологій і форм організації освітнього процесу, здійснення поступового переходу від репродуктивного навчання до проблемно-пошукового і творчого. Саме за цих педагогічних умов розвиватиметься самостійна, мобільна й творча особистість майбутнього вчителя початкових класів, на яку чекає Нова українська школа.

Список використаних джерел та літератури:

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посіб. / Є. А. Антонович, Р.В. Захарчук-Чугай, М.Є. Станкевич. – Львів: Світ, 1993. – 272 с.: іл., табл.
2. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М.Проколієнко; Упор.: В. В. Андрієвська, Г. О.Балл, О. Т.Губко. – К.: Рад. шк., 1989. – 609 с.
3. Оршанський Л. В. Художньо-трудова підготовка майбутніх учителів трудового навчання: [монографія] / Леонід Володимирович Оршанський. – Дрогобич : Швидко Друк, 2008. – 278 с.
4. Селівачов М. Р. Народне декоративне мистецтво. Художні промисли / М.Р. Селівачов // Історія української культури : У 5 т. / НАН України. – К.: Наукова думка, 2005. – Т.4: Українська культура другої половини ХІХ ст., Кн.2. – С. 1153 – 1232.
5. Татур Ю. Г. Компетентність в структурі моделі якості підготовки спеціаліста / Ю. Г. Татур // Высшее образование сегодня. – 2014. – № 3. – С. 19 – 25.

Транслітерований список літератури:

1. Antonovych Ye. A. Dekorativno-prykladne mystetstvo, navch. posib. R.V. Zakharchuk-Chuhai, M. Ye. Stankevych, Lviv, Svit, 1993, 272 p. : il., tabl
2. Kostiuk H. S. Navchalno-vykhovnyi protses i psykhychnyi rozvytok osobystosti Pid red. L. M. Prokoliienko; Upor.: V. V. Andriiivska, H. O. Ball, O. T. Hubko, Kyiv, Rad. shk., 1989, 609 p.
3. Orshanskyi L. V. Khudozhno-trudova pidhotovka maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia. Drohobych: Shvydko Druk, 2008, 278 p.
4. Selivachov, M. R. Narodne dekorativne mystetstvo. Khudozhni promysly, Istoriia ukrainskoi kultury : U 5 part, NAN Ukrainy, Kyiv, Naukova dumka, 2005, Part 4, Ukrainska kultura druhoi polovyny XIX st., Book 2, pp. 1153-1232.
5. Tatur Yu. G. Kompetentnost' v strukture modeli kachestva podgotovki spetsialista. Vyssee obrazovanie segodnya, 2014, Volume 3, pp. 19-25.

Аннотація

Из опыта художественно-трудоваї подготовки будущих учителей начальных классов в области народного декоративно-прикладного искусства

Бучковская Г. В.

В статье раскрыт опыт научно-педагогической деятельности кафедры изобразительного, декоративно-прикладного искусства и трудового обучения Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии по творческой художественно-трудоваї подготовке учителей начальных классов средствами народного декоративно-прикладного искусства.

Создана целостная методическая система творческой художественно-трудоваї подготовки учителей начальных классов средствами народного декоративно-прикладного искусства, основными задачами которой является формирование художественных, проектно-технологических и методических знаний, специальных умений и навыков изготовления декоративно-прикладных изделий, развитие у студентов художественно-творческих способностей, формирования умений и навыков, стимулирование творческой

активности и устойчивого интереса к художественно-трудовой деятельности, воспитание бережного отношения к народному искусству, приобщение их к лучшим достижениям национальной культуры.

Успешная реализация процесса художественно-трудовой подготовки будущих учителей начальных классов обусловлена системой разработанных форм проведения занятий и их смысловым наполнением в педагогическом высшем учебном заведении.

Ключевые слова: педагогическое образование, национальная культура, народное декоративно-прикладное искусство, художественно-трудовая подготовка, будущие учителя начальных классов

Summary

From the Experience of Art-Labor Training of the Future Primary School Teachers in the Sphere of Folk Decorative-Applied Arts *Buchkivska H. V.*

The article reveals the experience of the scientific-pedagogical activity of the department of decorative-applied arts and labour training of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy on creative artistic-labour preparation of the primary school teachers by means of folk decorative-applied arts.

The integral methodical system of creative artistic-labour training of primary school teachers by means of folk decorative and applied arts has been created. Its main tasks are the formation of artistic, project-technological and methodological knowledge, special skills and abilities of producing decorative-applied goods, development of students' artistic-creative abilities, formation of skills and experience, stimulation of creative activity and steady interest to artistic-labour activity, education of the careful attitude to the folk art, involving them to the best achievements of the national culture.

Successful realization of the process of artistic-labour training of the future primary school teachers is conditioned by the system of worked out forms of conducting classes and their content filling at the pedagogical institution of higher education.

Key Words: pedagogical education, national culture, folk decorative-applied arts, art-labour preparation, future primary school teachers

УДК 377.1

Вознюк О. В.,

доктор педагогічних наук, доцент

Маловицька Л. Ф.,

старший викладач

(м. Житомир)

Орхестичне виховання як музично-театралізована діяльність: пошук універсального засобу розвитку дітей та молоді

Зроблена спроба виявити психолого-педагогічні механізми педагогічної інтеграції у сфері мистецької освіти, зокрема, у контексті орхестичного виховання та розвитку дитини, що дозволяє з'ясувати можливості застосування його принципів і методів у сучасній українській освіті та привернути увагу до світоглядного, психологічного та художньо-естетичного аспектів музично-театрального мистецтва. Концептуалізується достатньо універсальний педагогічний інструмент – орхестична педагогіка як особливий аспект мистецької освіти, що спрямована на гармонійний розвиток людини через її занурення у комплексне соціально-педагогічне середовище, сповнене якомога більшою кількістю інформаційних сигналів, що мають активізувати як всі сенсорні системи людини, так і її емоційно-інтелектуальні механізми взаємодії зі світом. Зроблена спроба адаптації принципів та особливостей орхестичного виховання до загальнопедагогічних механізмів розвитку людини.

Ключові слова: метод танцювально-рухової терапії; орхестична педагогіка; метод «талант як синтез талантів»; синтетично-синергійна природа орхестичного дійства; концепція функціональної асиметрії півкуль головного мозку людини.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Згідно Державної базової програми розвитку особистості в дошкільному віці «Я у Світі», спрямованої на реалізацію особистісно орієнтованої моделі дошкільної освіти, важливим аспектом розвитку дитини постає її емоційно-ціннісний та креативний компоненти, які відображено у розділі «Театралізована діяльність». У «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах» наголошується на тому, що «Мистецтво має унікальні можливості впливу на людину, тому художньо-естетичне виховання